

Пелешок П.

*студент III курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, завідувач кафедри
кримінального права та процесу ТНЕУ
Рогатинська Н.З.*

РОЛЬ ЗАХИСНИКА ПІД ЧАС ЗБИРАННЯ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Українська держава на сучасному етапі свого розвитку переживає значні перетворення, підвищуються вимоги до дотримання законності в діяльності правоохоронних органів. Участь адвоката під час збирання доказів в кримінальному провадженні стає основною гарантією того, що кримінальне провадження буде розглянуто об'єктивно та у відповідності до норм чинного законодавства.

Діяльність захисника як суб'єкта кримінального процесуального доказування перш за все спрямована на захист прав і законних інтересів осіб та надання їм юридичної допомоги у кримінальному провадженні, а також допомагає здійсненню правосуддя та додержання вимог законів, виконуючи завдання кримінального судочинства[6]. Роль захисника під час збирання доказів у кримінальному провадженні є дуже важливою, оскільки не завжди слідчий сумлінно збирає докази та оцінює їх об'єктивно. На мою думку, слідчий перш за все зацікавлений в тому, щоб як найскоріше завершити розслідування і направити справу до суду. Можливо хтось і не погодиться з моєю думкою, але ці випадки дуже часто трапляються в нашій країні, про що ми майже кожного дня чуємо з новин і ні для кого не секрет, що це відбувається через присутність корупції в нашій правоохоронній системі. Тому можливість адвоката брати участь у збиранні доказів у кримінальному процесі є важливою ознакою того, що кримінальне провадження буде розглянуто об'єктивно. Захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію) (ч. 1 ст. 45 КПК України) [1].

Можливість збирання доказів адвокатом у кримінальному провадженні передбачена Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», та чинним Кримінально процесуальним кодексом України. Проаналізувавши ці законодавчі акти, можна виділити кілька основних прав адвоката по збиранні доказів у кримінальному процесі, це право: 1) звертатися з адвокатськими запитамі; 2) звернення до експертних установ; 3) огляд місця події; 4) опитування громадян; 4) брати участь у проведенні допиту та інших

процесуальних діях, що проводяться за участю підозрюваного, обвинуваченого.

Адвокатський запит – письмове звернення адвоката до органу державної влади, органу місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, громадських об'єднань про надання інформації, копій документів, необхідних адвокату для надання правової допомоги своєму підзахисному. [6] За допомогою адвокатського запиту адвокат має можливість отримати потрібну йому інформацію, яка не перебуває в публічному доступі, але має важливе значення для процесу доказування в кримінальному провадженні. Наприклад, адвокат може надіслати адвокатський запит до оператора телефонного зв'язку, щоб отримати роздруківку телефонних дзвінків, або ж надіслати запит до органів місцевого самоврядування про отримання певної потрібної інформації, яка може бути корисною для встановлення істини по справі.

Звернення адвоката-захисника до експертних установ для отримання висновку є також способом одержання об'єктів доказування. Як показує досвід, в експертній практиці є ще багато недоліків, допускаються помилки у вирішенні не тільки складних, але навіть елементарних питань експертної роботи. Згідно частини 2 статті 12 Закону України «Про судову експертизу» передбачено обов'язок на вимогу особи або органу, які залучили експерта, судді, суду дати роз'яснення щодо даного ним висновку [3]. Така можливість адвоката є досить важливою, оскільки трапляються випадки, де експерт може помилитися у своїх висновках, або ж є потреба для того, щоб він вніс точність у свій висновок, або ж дав пояснення, що до тієї чи іншої обставини. Також відомо, коли органи обвинувачення трактують експертний висновок з суб'єктивної точки зору, тоді адвокат може звернутися до експерта для уточнення його висновку.

Адвокат не користується правом проведення будь-якої слідчої дії, наприклад, виїмки, обшуку, огляду місця події у його процесуальному значенні[2]. Однак адвокат не позбавлений права перевірити результати дій слідчого шляхом повторення "огляду". Тобто адвокат може самостійно оглянути місце події (місце вчинення вбивства, наприклад), але це не вважатиметься проведенням слідчої дії. Така діяльність адвоката спрямована на більш точне дослідження достовірності зібраних доказів по справі. Також це дає можливість захиснику більш точно зрозуміти в чому саме підозрюють його підзахисного. Слід зазначити, що трапляються випадки, коли саме за прискіпливою роботою адвоката, а саме огляду місця події вдається віднайти нові докази по справі, або спростувати ті, що були залучені як докази органами досудового розслідування. Наприклад, у резонансній справі про вбивство і зґвалтування неповнолітньої адвокат особисто перевірів шлях від зупинки автобуса до місця, де загинула потерпіла. Було встановлену велику відмінність між даними слідства і фактичним часом, потрібним для того, щоб потерпіла дійшла пішки до місця злочину, де на неї напали. У зв'язку з цим були поставлені під сумнів висновки слідства та підтверджено алібі підзахисного[7]. І таких випадків є багато, коли діяльність адвоката по збиранню доказів відіграє ключову роль у досудовому розслідуванні і сприяє більш об'єктивному розслідуванню справи органами досудового розслідування.

Тут також слід згадати про те, що органи досудового розслідування роблять багато помилок, коли опитують можливих свідків події, а подекуди просто не допитують реальних свідків, які могли щось бачити, що стосується справи, що розслідується. Діяльність адвоката в цьому аспекті теж може відіграти ключову роль що до обставин справи та спростуванню тих чи інших доказів вини підозрюваного. Часто саме адвокати знаходять реальних свідків події, які згодом зможуть підтвердити позицію слідства що до підозрюваного, або навпаки дати покази, які спростовували б причетність підозрюваного до вчинення того, чи іншого злочину. Наприклад, у справі про вчинення крадіжки неповнолітнім Ткаченком А.М. адвокат самостійно опитав можливих свідків і з'ясувалося, що того вечора громадянин бачив, як з магазину кілька осіб щось виносили, але не звернув на це уваги, бо подумав що це працівники щось завантажують. Органами досудового розслідування цього свідка допитано не було. Згодом вдалося з'ясувати, що крадіжку вчинила окрема група осіб, яка вже давно вчиняє подібні злочини і розшукується поліцією, а неповнолітній Ткаченко лише в той вечір проходив поряд, де його і бачили інші свідки [7]. На мою думку, опитування громадян адвокатом є найважливішим процесом у здійсненні захисту підозрюваного та доведенні його невинуватості, оскільки в результаті прискіпливої роботи адвоката вдається віднайти нових свідків по справі та встановити істину по справі.

Одним із способів протидії тортурам і силовим методам одержання інформації є використання права адвоката на побачення наодинці, брати участь у проведенні допиту, конфіденційно, без обмеження їх кількості та тривалості. Адвокат вимагає побачення із затриманим [5]. Оскільки обмеження побачення є недопустимим, то адвокат може певним чином контролювати фізичну і психологічну недоторканність свого підзахисного. За потреби проведення слідчих дій адвокат, не перериваючи контакту зі своїм підзахисним, бере участь у проведенні слідчої дії, а далі продовжує побачення. Такий прийом обмежується тільки фізичними можливостями самого адвоката та фінансовими можливостями підзахисного [6]. Теоретично законним є цілодобовий супровід підзахисного, бо слова "без обмеження кількості та тривалості", якщо їх розуміти буквально, це допускають. При цьому слід урахувати стать обвинуваченого, підозрюваного, адже на затриманого можуть застосувати заходи фізичного впливу навіть у туалеті. Для таких дій можна залучати кілька адвокатів, які б почергово змінювали один одного [7]. Спроби такого супроводу мали місце в Росії, де таке явище, як застосування тортур до підозрюваного, відбувається досить часто, а особливо до громадян України, які затримуються там за політичними мотивами. Також слід згадати про проведення слідчого експерименту за участю підозрюваного, де присутність адвоката теж є певною гарантією того, що на підозрюваного не буде вчинятися тиск що до отримання певних показань.

Отже, участь та роль захисника під час збирання доказів у кримінальному провадженні є дуже важливим елементом діяльності адвоката – захисника. Діяльність адвоката у кримінальному провадженні відіграє не менш важливу роль ніж діяльність органів досудового розслідування. Враховуючи наявність корупційних схем в органах досудового розслідування та малоефективну роботу слідчих по збиранню доказів для доведення вини підозрюваного, саме можливість захисника збирати докази у кримінальному процесі є запорукою

об'єктивності розгляду справи, та всебічному дослідженню обставин, які виправдовували б, або навпаки доводили вину підозрюваного.

Список використаних джерел

1. Кримінально процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. Станом на 2 серп. 2016 р. (Офіц текст). – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2016. – 372 с.
2. Закон України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2013. – № 27. – ст. 282. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/page>
3. Закон України «Про судову експертизу» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1994. – № 28. – ст. 232. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>
4. Groshewiy Yu.M., Stakhivskiy S.M. Докази і доказування у кримінальному процесі / Ю.М. Groshewskiy, С.М, Stakhivskiy. – К.: КНТ, Видавець Фурса С.Я., 2006. – 272 с.
5. Кримінальний процес України: підручник / за ред. В.В. Коваленка, Л.Д. Удаलोвої, Д.П. Письменного. – К: ЦУЛ, 2013. – 544 с.
6. Одинцова І.М. «Право на захист на досудовому розслідуванні за новим КПК України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2012/5_2012/37.pdf
7. Вознюк В. Оскарження дій органів досудового слідства // Юридичний вісник України. – 2002. – 23-29 березня. – С. 6-7.

Перейма А.

*студент магістратури юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
кримінального права та процесу ТНЕУ
Олійничук Р.П.*

ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ ЩОДО ВІДМІННОСТЕЙ МІЖ ХУЛІГАНСТВОМ ТА ГРУПОВИМ ПОРУШЕННЯМ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

Хуліганство – один з небезпечних і дуже поширених злочинів проти громадського порядку. Частина 1 ст. 296 Кримінального Кодексу (КК) України визнає хуліганством грубе порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжується особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом. Будь-які інші види хуліганських дій утворюють адміністративний делікт [2].

Подібно до групового порушення громадського порядку, хуліганство має наступні спільні елементи складу злочину: однаковий родовий та основний безпосередній об'єкти. Саме громадський порядок є основним безпосереднім об'єктом хуліганства, тому що проти нього, насамперед, спрямоване хуліганство, і він, головним чином, охороняється нормою, що передбачає кримінальну відповідальність за хуліганство [4, с. 469].

В. В. Налуцишин запропонував визнати «публічність» обов'язковою ознакою об'єктивної сторони хуліганства [6, с. 49]. Якщо підтримати таку позицію, то вказана ознака є подібною з аналогічною при груповому порушенні